

महाराष्ट्र विधानपरिषद
दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
गुरुवार, दिनांक १४ डिसेंबर, २०२३
(सकाळी १०.१५ ते ११.४५ वाजता)

(क) म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —

सर्वश्री जयंत पाटील, अभिजित वंजारी, शशिकांत शिंदे, अॅड. अनिल परब यांची म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —

"महाराष्ट्र राज्यात उद्योग प्रकल्प उभारण्यासाठी राज्य शासनाकडून एमआयडीसी उद्योग प्रकल्पांना उभारण्यासाठी आरक्षित जागा देण्यात येणे, एमआयडीसीमध्ये असलेल्या वेगवेगळ्या क्लस्टर व आरक्षित जागांवर अनेक वर्षांपासून उद्योग सुरू झालेले नसणे, राज्यातील विविध भागात उद्योग प्रकल्प सुरू करण्याकरिता शेतकऱ्यांकडून तुटपुंज्या किंमतीमध्ये जमिनी घेऊन उद्योग प्रकल्पांसाठी आरक्षित करण्यात येणे, परंतु अशा जागेवर अद्यापपर्यंत कोणतेही उद्योग सुरू न होणे वा तो प्रकल्पच रद्द होणे, परंतु आरक्षित केलेल्या जमिनी शासनाने शेतकऱ्यांना परत न करणे, राज्यात विविध विदेशी कंपन्यांकडून गुंतवणूक करून स्थानिकांना रोजगार देण्याचे स्वप्न दाखवणे, मुंबईच्या जवळ असणाऱ्या रायगड जिल्ह्यातील पाताळगंगा, तळोजा, रोहा, महाड, विळे-भागड, उसर या औद्योगिक वसाहती तसेच आर.सी.एफ., आय.पी.सी.एल., रिलायन्स, गेल इंडिया, ओ.एन.जी.सी., जे.एस.डब्ल्यू. हे मोठमोठे उद्योग सुरू झाले असणे, तसेच नैना प्रकल्प, मुंबई ऊर्जा प्रकल्प, टाटा पॉवर प्रकल्प यासारखे प्रकल्प शेतकऱ्यांच्या माथ्यावर मारण्यात येऊन शेतकऱ्यांची शेत जमीन कवडीमोल भावाने जबरदस्तीने संपादीत करून शेत जमीन शासनाने ताब्यात घेणे, पेण तालुक्यातील सेझ प्रकल्पाकरिता ४५ गावांच्या जमिनी रिलायन्स या कंपनीने प्रकल्पासाठी शासनाकडून हस्तांतरीत करून घेणे, परंतु या ठिकाणी कोणताही प्रकल्प अद्यापपर्यंत उभारण्यात न आल्यामुळे तत्कालीन उद्योग मंत्री यांनी सदर जमीन शेतकऱ्यांना देण्याचे आश्वासन सभागृहात देण्यात येऊनही याबाबत अद्याप कोणतीही कार्यवाही शासनाकडून करण्यात न येणे, गेले अनेक महिन्यांपासून विविध प्रकल्पांच्या विरोधात प्रकल्पग्रस्तांनी त्यांच्या मागण्यासाठी विविध आंदोलने, मोर्चे काढण्यात येऊन सुध्दा याबाबत शासनाकडून कोणतीही दखल घेण्यात न येणे, या प्रकल्पग्रस्तांचे पुनर्वसन व रोजगाराचा प्रश्न वर्षानुवर्षे प्रलंबित असून प्रकल्पग्रस्त नोकरी पासून वंचित राहणे, तर अनेक

प्रकल्पग्रस्तांचे योग्य पुनर्वसन न झाल्याने स्थानिक प्रकल्पग्रस्तांकडून अशा प्रकल्पांना विरोध करण्यात येणे, राज्य शासनाने यावर तातडीने उपाययोजना न केल्यामुळे त्यांच्यामध्ये पसरलेला असंतोष, याबाबत शासनाने प्रकल्पग्रस्त शेतकऱ्यांवर होणारा अन्याय व उद्योग तसेच प्रकल्पांना होणाऱ्या विरोधाबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(ख) लक्षवेधी सूचना – (म.वि.प. नियम १०१ अन्वये) –

(१) श्री.गोपिचंद पडळकर, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे ग्रामविकास व पंचायत राज मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पवित्र पोर्टल मार्फत शिक्षक भरतीसाठी बिंदूनामावली अद्ययावत करण्याबाबतचे शिक्षण आयुक्त यांचे दिनांक २० जुलै, २०२३ चे पत्र निर्गमित झालेले असणे, त्यामधील (ब) मध्ये बिंदूनामावली रोस्टर बाबत खुल्या प्रवर्गाच्या तक्रारी विचारात घेऊन ज्या सूचना निर्गमित केलेल्या असणे, त्याच पद्धतीने NT-C (भज-क) प्रवर्गाचीही बिंदूनामावली तपासताना त्रुटी दूर केली जावी, बिंदूनामावलीतील घोळ दूर करून NT-C प्रवर्गाला ३.५ टक्के आरक्षण नुसार जागा मिळणेबाबत दिनांक १८ मे, २०२३ रोजीचे निवेदन दिलेले असणे. मागील सन २०१७ मधील शिक्षक भरतीमध्येही NT-C आरक्षण ३.५ टक्के असूनही आरक्षणानुसार (एनटीसी प्रवर्गातील) जागांची भरती केली जात नसणे, त्याला कारण म्हणजे एनटीसी प्रवर्गातील ज्या उमेदवारांची मेरिटनुसार खुल्या गटात (open) मध्ये निवड होते, त्या जागांची नोंद रोस्टर तपासणीत जनरल मध्ये होण्याऐवजी एनटीसी प्रवर्गामध्ये धरून रोस्टर तपासला जाणे, त्यामुळे एनटीसी (NT-C) प्रवर्गातील जागांचा अनुशेष (रिक्त) राहण्याऐवजी अतिरिक्त दाखवल्या जात असणे, रोस्टर घोटाळ्यामुळे एनटीसी प्रवर्गातील ३.५ टक्के प्रमाणे जागांचा अनुशेष शिल्लक असूनही अतिरिक्त जागा दाखवल्यामुळे एनटीसी प्रवर्गातील उमेदवारावर अन्याय होणे, त्यामुळे शासन स्तरावरून सर्व जिल्हा परिषद मधील एनटीसी प्रवर्गाच्या बिंदूनामावली तपासणीतील त्रुटी दूर करण्यासंदर्भात संबंधित अधिकाऱ्यांना योग्य आदेश देण्याची विनंती विद्यार्थी, लोकप्रतिनिधी यांनी शासनाकडे

करूनही शासनाचे झालेले दुर्लक्ष याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही."

- (२) श्री.अंबादास दानवे, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **कृषी मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील मध्यमवर्गीय व अल्पवर्गीय शेतकऱ्यांच्या समस्या लक्षात घेवून शेतकऱ्यांच्या हितासाठी सन २०२१ मध्ये शासनाने नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी योजना (पोकरा) सुरु केलेली असणे, उक्त योजनेच्या माध्यमातून राज्यातील शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नमध्ये वाढ होऊन शेतकरी आत्महत्या रोखण्यास मदत होईल यासाठी राज्याच्या १५ जिल्ह्यातील ५१४ खेड्यांमध्ये सदर योजना सुरु करण्याची घोषणा शासनाकडून करण्यात आलेली असणे, तथापि, अकोला जिल्ह्यातील ११६ गटांमध्ये कृषी कंपन्यांनी अवजारे खरेदीमध्ये अनियमितता केलेली असणे, सदरहू योजनेच्या अटी व शर्तीनुसार ट्रॅक्टरसह किमान ५ अवजारे खरेदी करणे बंधनकारक असतानाही ट्रॅक्टर खरेदी न करता अवजारे खरेदी करण्यात आलेल्या गटाला सुद्धा अनुदान देण्यात आले असणे, जूनी अवजारे रंगरंगोटी करून नवीन खरेदी करण्यात आल्याचे दाखविले असणे, याबाबत जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, वाशिम यांनी नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी योजनेअंतर्गत बोगस देयकांच्या आधारे खरेदी करण्यात आलेल्या अवजारांची चौकशी केलेली असणे, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून अनियमितता करणाऱ्या संबंधित गट, शेतकरी कंपन्या यांचेवर गुन्हे दाखल करून त्यांना सहाय्य करणाऱ्या कृषी विभागाचे अधिकारी व कर्मचारी यांना बडतर्फ करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

- (३) सर्वश्री निरंजन डावखरे, प्रविण दरेकर, प्रसाद लाड, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील काही आदिवासी व्यक्तींनी आपल्या धर्माचा त्याग करून ईसाई/इस्लाम धर्म स्वीकारणे, इतर धर्म स्वीकारून सुद्धा सदर आदिवासी व्यक्ती आदिवासी विकास विभागामार्फत मिळणारे सर्व लाभ

तसेच आरक्षण सुद्धा घेत असणे, काही दिवसांपूर्वी मुंबई महानगरामध्ये आदिवासी समाजाचा संविधान दिनानिमित्त मोर्चा आला असणे, यात अन्य धर्मात धर्मातरीत होणाऱ्या व्यक्ती व समुदायाला अनुसूचित जमातीच्या सूचीतून व आरक्षणाच्या फायद्यातून निष्काशित करण्यात यावे अशी मागणी करण्यात आली असणे, कौशल्य विभागातील आयटीआय मध्ये अशा प्रकारच्या अनेक बोगस आदिवासी विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतल्याचे निदर्शनास येणे, अशा बोगस आदिवासी विद्यार्थांवर शासनाने करावयाची कारवाई व शासनाची प्रतिक्रिया."

(दुपारी १२.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे

दोन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे —

(१) मुख्यमंत्री : (क) "जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान, अहमदनगर, भंडारा, गोंदिया, धाराशिव, सिंधुदूर्ग, नाशिक व सोलापूर या जिल्हांचे सन २०१६-२०१७ ते २०२२-२०२३ व जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान चंद्रपूर व यवतमाळ यांचे सन २०२२-२०२३ या वर्षांचे वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(ख) "महाराष्ट्र मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित यांचा सन २०२२-२०२३ या वर्षांचा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(ग) "महा मुंबई मेट्रो (एम-३) संचलन

महामंडळ मर्यादित यांचे सन २०१९-२०२०, सन २०२०-२०२१ व सन २०२१-२०२२ या वर्षांचे वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(घ) "महाराष्ट्र राज्य अपंग वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित यांचा सन २०१३-२०१४ या वर्षाचा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(ङ) "मॉयल लिमिटेड यांचा सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा एकसष्टावा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(२) गृहनिर्माण मंत्री : "झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणाचा सन २०२१-२०२२ या वर्षाचा वार्षिक लेखा अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

तीन : अशासकीय विधेयके व ठराव समितीचे प्रतिवृत्त सादर करणे.

चार : (क) म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचना — (असल्यास)

(ख) म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनांची निवेदने —

(बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनांचे निवेदन) —

(१) श्री.जयंत पाटील, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक १ वर महसूल मंत्री निवेदन करतील :-

"पुणे ते बेंगलोर या ग्रीन फिल्ड हायवेमध्ये बाधीत होणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या भुसंपादित जमिनीच्या खरेदीबाबत."

(२) सर्वश्री किरण सरनाईक, धीरज लिंगाडे, डॉ.वजाहत मिर्झा, वि.प.स.

यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील **सूचना क्रमांक ३** वर **शालेय शिक्षण मंत्री** निवेदन करतील :-

"सन २००५ पूर्वी विनाअनुदानित किंवा अंशतः अनुदानित शाळेतील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या सहाय्या व सातव्या वेतन आयोगाचे प्रलंबित हप्ते तसेच मृत्यू पावलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना निवृत्तीवेतन योजनेचा लाभ मिळणेबाबत."

(३) **श्री.सुनिल शिंदे, वि.प.स.** यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील **सूचना क्रमांक २** वर **गृहनिर्माण मंत्री** निवेदन करतील :-

"गिरणी कामगारांना घरे मिळण्यासाठी पात्रतेच्या जाचक अटी शिथिल करण्याबाबत."

पाच : लक्षवेधी सूचना — (म.वि.प. नियम १०१ अन्वये) —

(सोमवार, दिनांक ११ डिसेंबर, २०२३, मंगळवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२३ व बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेली प्रलंबित लक्षवेधी सूचना) — [अनुक्रमांक (१)] —

(१) **सर्वश्री अभिजित वंजारी, सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, राजेश राठोड, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.प्रज्ञा सातव, सर्वश्री जयंत आसगावकर, धीरज लिंगाडे, सुधाकर अडबाले, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **उप मुख्यमंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील विदर्भ वैधानिक विकास महामंडळ व इतर वैधानिक विकास महामंडळ यांची मुदत सन २०१९ मध्ये संपुष्टात आली असून ५ वर्ष उलटून गेल्यावरही या वैधानिक विकास महामंडळांना मुदतवाढ देण्यासंदर्भात शासनाने कोणताही निर्णय घेतला नसणे, दांडेकर समितीच्या अहवालाच्या निष्कर्षानुसार पश्चिम महाराष्ट्राच्या निर्मितीपासून विदर्भातील सिंचनाचा व सर्व क्षेत्रातील विकासाचा अनुशेष भरून काढण्याच्या दृष्टिकोनातून या महामंडळाची निर्मिती करण्यात येणे, परंतु आता गेल्या ५ वर्षांपासून या महामंडळाची मुदतवाढ संपल्यापासून विदर्भाचा अनुशेष भरून काढण्याकरिता कोणताही निर्णय घेतला नसणे, सन २०२२ च्या नागपूर येथील अधिवेशनात विदर्भासंबंधित अनेक घोषणा करण्यात येणे, परंतु अनुशेष भरून

काढण्याकरिता अतिरिक्त निधीची मान्यता देण्याबाबत कोणतीही कार्यवाही करण्यात आली नसणे, या वैधानिक महामंडळाच्या मुदतवाढीकरिता केंद्र शासनाकडे प्रस्ताव पाठवून त्याचा पाठपुरावा करून ६ महिन्यांच्या आत वैधानिक विकास महामंडळे पूर्ववत सुरू करण्याचे आश्वासन देवूनही प्रत्यक्षात कोणतीच कार्यवाही न होणे, त्यामुळे विदर्भाचा सर्व क्षेत्रातील अनुशेष वाढत असल्याने पसरलेला असंतोष, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

(२) **श्री.एकनाथराव खडसे, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **मुख्यमंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील तृतीयपंथी समुदायाला संधीची समानता मिळण्यासाठी तृतीयपंथी हक्क अधिकार संघर्ष समितीच्या वतीने शासकीय नोकरी व शिक्षणात १ टक्के समांतर आरक्षण देऊन तृतीयपंथी समुदायाला सामावून घ्यावे, शासनाचे कल्याणकारी योजना, घरकुल तसेच इतर आवास योजनांमध्ये कागदपत्रांच्या जाचक अटी शिथिल करून तृतीयपंथी व्यक्तीस लाभ देण्यात यावा अशा विविध मागण्यासंदर्भात दिनांक १२ एप्रिल, २०२३, व दिनांक २७ जून, २०२३ रोजी आज्ञाद मैदान मुंबई येथे मोर्चा काढणे, मा.मुख्यमंत्री, विधानसभा अध्यक्ष यांनी भेटी दरम्यान मागणी संदर्भात आश्वासन देणे, परंतु अद्यापपावेतो आश्वासनाची पूर्तता न करणे, जळगाव जिल्हाधिकारी कार्यालयासमोर तृतीयपंथी हक्क अधिकार संघर्ष समिती महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०२३ ते दिनांक ०२ नोव्हेंबर, २०२३ रोजी वा त्या दरम्यान पुन्हा आमरण अन्नत्याग उपोषण करणे, मात्र सदर विषय गांभीर्याने न घेता ठोस निर्णय न होणे, महाराष्ट्र शासनाच्या उदासीन धोरणामुळे तृतीयपंथी समुदायामध्ये शासनाप्रती निर्माण झालेली तीव्र नाराजी, तृतीयपंथी हक्क व संरक्षण विधेयक, २०१९ व नालसा निकाल २०१४ अन्वये तृतीयपंथी समुदायाला संधीची समानता मिळण्यासाठी शासकीय नोकरी, शिक्षणामध्ये समांतर आरक्षण लागू करणे, प्रवर्ग निहाय भरती प्रक्रियेमध्ये १ टक्के समांतर आरक्षण लागू करून तृतीयपंथी समुदायाला सामावून घेऊन लाभ देण्यासाठी ठोस निर्णय घेण्याची आवश्यकता, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) श्री.महादेव जानकर, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबईतील मुलुंड येथील सर्व्हे क्र. ६२२ पी, जमीन क्रमांक २६९ पी, ६२२ ब, ६२४ मधून २७८१९.५० चौ.मी. सन १८९४ मध्ये संन्यासी सेठ नथूलाल यांनी मृत्युपूर्वी साधू, संन्यासीसाठी निवारा व भोजनगृह, भटक्या गायी, वासरे, गोठ्याच्या बांधकामाकरिता केलेली दान, त्यासंदर्भात मृत्युपूर्वीचे केलेले दानपत्र, या जमिनीवर ५० मजूर गायींची सेवा, महात्म्यांच्या सेवेसाठी कार्यरत, असे असताना दिनांक २३ डिसेंबर, १९९४ ट्रस्टने कोकण विभाग आयुक्तांकडे ४ हजार चौ.मी. जागेवर २० युएल कायदा १९७६ च्या कमकुवत कलमांतर्गत गोठ्यात काम करणाऱ्या कौरतीया मजुरांसाठी घरे बांधण्याची परवानगी मागितली असता कोकण आयुक्तानी दिलेली परवानगी/मान्यता, ट्रस्टने सर्व जमिन विकासकास कवडीमोल दराने विक्री करणे, व उर्वरित जमिन २७८१९.५० चौरस मीटर सन २००६ मध्ये धर्मादय आयुक्तानी शा.नि. तबेले/गोशाळे मुंबईबाहेर हलविण्याचा आदेश, जमिनी गोठ्यासाठी, भिक्षूंसाठी शेड निवारा, अन्नासाठी दान केलेली असताना धर्मादाय आयुक्तानी कोणतीही खातरजमा न करता विश्वस्त व समता विकासक यांच्याशी हातमिळवणी करुन ५ कोटी ४० लाख किंमतीची जमिन विकण्याची परवानगी, समता विकासक व त्यांच्या भागीदारांनी जमिन विविध बँकाकडे गहाण ठेवून ३९०० कोटीचे घेतलेले कर्जे, उभारलेले टॉवर, उक्त जमिन सेठ नथूलाल यांनी मृत्युपूर्वी साधू, संन्यासीसाठी निवारा व भोजनगृह, भटक्या गायी, वासरे, गोठ्याच्या बांधकामाकरिता दान केलेली असताना ट्रस्टने विकासकाबरोबर संगनमत करुन केलेल्या गैरव्यवहारा प्रकरणी चौकशी करण्याची आवश्यकता, शासनाने सखोल चौकशी करुन तिथे काम करणाऱ्या मजुरांना त्यांच्या राहण्याची सोय करण्याबाबत व दोषी विश्वस्त, विकासक व इतर शासकीय अधिकारी यांच्याविरुद्ध कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

(४) सर्वश्री जयंत पाटील, अनिकेत तटकरे, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"रायगड जिल्ह्यातील अनेक नद्यांवर पाणी योजना राबविल्यानंतरही जल सिंचनाची स्थिती गंभीर असणे, वाढत्या औद्योगिककरणाबरोबर लोकवस्तीला पाणी पुरवठा करतांना रब्बी हंगामातील शेती संकटात येत

असणे, रायगड जिल्ह्याचा शाश्वत विकास घडवताना जलसंपदा विभागाचे अनेक वर्ष बाळगंगा, हेटवणे, सांबरकुंड, काळकुंभे, अंबोली हे प्रकल्प अपूर्ण अवस्थेत असल्याने तत्कालीन जलसंपदा मंत्री यांनी याबाबत आढाव बैठक घेऊन या प्रकल्पासंबंधीची प्रलंबित कामे पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक तो प्रस्ताव सादर करण्याचे निर्देश देण्यात येणे, परंतु अद्यापही याबाबतचे प्रस्ताव सादर न केल्याने काळकुंभे धरणाचे ७० टक्के काम होऊनही हा प्रकल्प रखडलेला असणे, सांबरकुंड धरणासाठी जून २०२० रोजी रू.७४२ कोटीची सुधारीत मान्यता देण्यात येऊनही अद्याप काम सुरू न होणे, तर पेण तालुक्यातील बाळगंगा धरणाचे काम सन २००९ पासून अपूर्ण अवस्थेत असून हेटवणे धरणास चतुर्थ सुधारीत प्रशासकीय मान्यता न दिल्याने या धरणापासून ३२ कि.मी. अंतरावर असणाऱ्या ५२ गावांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची तीव्र टंचाईसह शेतकऱ्यांना दृष्काळसदृश्य परिस्थितीला सामोरे जावे लागणे, याबाबत शेतकऱ्यांनी वेळोवेळी मोर्चे, आंदोलने करूनही शासनाने याकडे दुर्लक्ष करणे, सबब शासनाने करावयाची उपाययोजना व कार्यवाही."

(५) **डॉ.वजाहत मिर्झा**, सर्वश्री धीरज लिंगाडे, अभिजित वंजारी, राजेश राठोड, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, डॉ.वजाहत मिर्झा, डॉ.प्रज्ञा सातव, सर्वश्री जयंत आसगावकर, सुधाकर अडबाले, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **अल्पसंख्याक विकास व औकाफ मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"महाराष्ट्र शासनाद्वारे विविध समाजातील तरुणांच्या सर्वांगीण विकासासाठी चालविण्यात येणाऱ्या स्वायत्त संस्था बार्टी, टार्टी, सारथी, अमृत आणि महाज्योती यांच्या धर्तीवरच महाराष्ट्रातील मुस्लिम समाजाच्या तरुणांसाठी मार्टी म्हणजेच 'मौलाना आझाद रिसर्च अँड ट्रेनिंग सेंटर' ची स्थापना महाराष्ट्र शासनाने करावी याबाबत मुस्लिम समाजाकडून मागील तीन वर्षांपासून सातत्याने मागणी केली जात असणे, परंतु शासनाने याबाबत मार्टी ची स्थापना करू या आश्वासना व्यतिरिक्त कोणत्याही प्रकारची कृती अद्याप पर्यंत केलेली नसणे, मार्टी कृती समितीकडून मा.मुख्यमंत्री व अल्पसंख्यांक विकास मंत्री तसेच आमदार व खासदार यांना निवेदन देऊन सातत्याने या मागणीबाबत पाठपुरावा करण्यात आलेला असणे, परंतु शासनाकडून अल्पसंख्यांक समाजाच्या विद्यार्थ्यांच्या विकासासाठी मार्टीच्या स्थापनेबाबत फक्त आश्वासन दिली जात असणे, ऑक्टोबर २०२३ दरम्यान राज्य शासनाने

बार्टी, टार्टी, सारथी, अमृत आणि महाज्योती या संस्थांमध्ये सुसूत्रता व एकता आणण्याचे दृष्टीने एक जीआर काढलेला असणे, परंतु हा शासन निर्णय काढताना मुस्लिम समाजातील तरुणांसाठी आवश्यक असलेल्या मार्टी च्या स्थापनेसाठीच्या मागणीकडे शासनाने दुर्लक्ष केलेले असणे, राज्यात मुस्लिम समाजातील विद्यार्थ्यांच्या विकासासाठी मौलाना आझाद रिसर्च अँड ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट अर्थात मार्टीची स्थापना तातडीने करण्याची नितांत आवश्यकता, याबाबत शासनाने केलेली वा करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

सहा : म.वि.प. नियम १०१ – अ अन्वये विशेष उल्लेख – (असल्यास)

- मध्यंतर -

सात : म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा –

(सोमवार, दिनांक ११ डिसेंबर, २०२३, मंगळवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२३ व बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा) – [अनुक्रमांक (१) व (२)] – (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर)

(१) सर्वश्री अंबादास दानवे, अभिजीत वंजारी, सचिन अहिर, शशिकांत शिंदे, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, कपिल पाटील, अँड.अनिल परब, सर्वश्री नरेंद्र दराडे, सतेज उर्फ बंटी पाटील, एकनाथराव खडसे, राजेश राठोड, सुधाकर अडबाले, धीरज लिंगाडे, विलास पोतनीस, जयंत पाटील, किरण सरनाईक, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.सुनिल शिंदे, डॉ.प्रज्ञा सातव, वि.प.स. यांची म.वि.प. नियम ९७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा –

"राज्यात माहे नोव्हेंबर महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यात पडलेल्या अवकाळी पाऊस व गारपिटीमुळे २२ जिल्ह्यातील सुमारे साडेचार लाख हेक्टरपेक्षा जास्त पिकांचे झालेले नुकसान, सद्यःस्थितीत पंचनामे काम संधगतीने सुरु असल्याने नुकसानीचा आकडा वाढण्याची शक्यता असणे, अवकाळी पावसामुळे शेतकऱ्यांनी खरीप हंगामात काढून ठेवण्यात आलेल्या पिकांचेही नुकसान झाले असल्याने पंचनामा करताना उक्त नुकसानीचा

समावेश करण्याची आवश्यकता असणे, अवकाळी पावसामुळे १० जणांचा मृत्यू झाला असून शेकडो पशुधनही शेतकऱ्यांनी गमावले असणे, पावसामुळे ऊसाची तोड थांबल्याने गळीत हंगामावरही विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता असणे, मिचौंग चक्रीवादळामुळे राज्यातील पर्यावरणीय वातावरणात प्रचंड बदल झाला असून पाऊस व वातावरणातील बदलामुळे पुन्हा राज्यातील उरलेली पिके नुकसानीच्या उंबरठ्यावर आली असणे, अवकाळी पावसामुळे नुकसान न झालेल्या पिकांवर पांढरी बुरशी, करपा व अन्य बुरशीजन्य रोगाची तसेच कीड रोगाची लागण होण्याची शक्यता निर्माण झालेली असणे, अवकाळी पाऊस व मिचौंग चक्रीवादळामुळे राज्यातील संपूर्ण मच्छिमारी ७ ते १० दिवस बंद राहिल्यामुळे मच्छिमारांचे लाखो रुपयांचे नुकसान झालेले असणे, तथापि, शासनाने अद्याप या नुकसानीचे पंचनामे केले नसणे, राज्यात झालेली अतिवृष्टी, त्यानंतर पडलेल्या दुष्काळाची मदत अद्याप शेतकऱ्यांना मिळालेली नसणे, पीक विमा कंपन्यांच्या मुजोरपणामुळे शेतकरी पीक विम्यापासूनही वंचित राहिले असणे, एकाच वर्षात अतिवृष्टी, दुष्काळ व अवकाळीमुळे राज्यातील शेतकरी पूर्णतः उध्वस्त झाला असल्यामुळे पीक कर्ज फेडण्यासही असमर्थ असणे, राज्यसरकारने शेतकऱ्यांचा सात-बारा कोरा करण्याचा निर्णय घेण्याची आवश्यकता असणे, तसेच सोयाबीन, कापूस व संत्री उत्पादन खर्च प्रचंड वाढले असून बाजारात मिळणारा भाव अत्यल्प असणे, त्यातच येलो मोझॅक, बॉडअळी व पेरणी केल्यानंतर पाऊस न पडल्याने सोयाबीन-कापसाचे झालेले प्रचंड नुकसान, त्यामुळे उत्पादनात झालेली प्रचंड घट, काढणी खर्चही परवडत नसल्याने अनेक शेतकऱ्यांनी उभ्या पिकात शेळ्या-मेंढ्या सोडल्या असणे, सोयाबीन, कापूस व संत्रा उत्पादक शेतकरी आत्महत्येच्या उंबरठ्यावर उभा असणे, तसेच पोखरा योजनेतून शेडनेट उभारण्यासाठी बँक व कृषी विभागाकडून शेतकऱ्यांना मदत दिली जात असणे, तथापि, वादळी वाऱ्यात सदरहू शेडनेट वाहून गेल्यावर नुकसान भरपाई मिळण्यासाठी कोणताही विमा नसणे, त्याचप्रकारे पशुधन नुकसानग्रस्तांना विमा नसणे, याबाबत शासनाकडून आश्वासनांचा पाऊस पाडणे, परंतू त्याबाबत कोणतीही ठोस कार्यवाही होत नसल्याचे दिसून येणे, त्यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये निर्माण झालेली शासनाप्रती असंतोषाची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने निधी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने शासन स्तरावर तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (२) **सर्वश्री प्रविण दरेकर**, रामराजे नाईक-निंबाळकर, डॉ.मनिषा कायंदे, प्रा.राम शिंदे, सर्वश्री विक्रम काळे, किशोर दराडे, सुरेश धस, सतिश चव्हाण, विजय उर्फ भाई गिरकर, अब्दुल्लाहखान दुराणी, प्रसाद लाड, अनिकेत तटकरे, चंद्रशेखर बावनकुळे, अमोल मिटकरी, प्रविण पोटे-पाटील, निरंजन डावखरे, निलय नाईक, रामदास आंबटकर, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, रमेशदादा पाटील, रामराव पाटील, रमेश कराड, प्रविण दटके, गोपिचंद पडळकर, वसंत खंडेलवाल, श्रीकांत भारतीय, उमा खापरे, ज्ञानेश्वर म्हात्रे, महादेव जानकर, **वि.प.स. यांची म.वि.प. नियम १७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —**

"राज्यात ज्या शेतकऱ्यांनी सन २०१९ नंतर शेतीचे नवीन खाते उघडले आहे त्या शेतकऱ्यांना पीएम किसान योजना व नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना या योजनांचा लाभ मिळत नसणे, राज्यात झालेल्या अवकाळी पावसामुळे रब्बी पेरण्यांची चिंता सतावत असताना काढणी झालेल्या खरीपांच्या पिकांना योग्य भाव मिळेल की नाही अशी चिंता शेतकऱ्यांना भेडसावत असणे, राज्यात कापूस, सोयाबीन, तूर, धान, कांदा, केळी, संत्रा या पिकांचे नासाडी झाली असणे, सोयाबीनचे दर हमी भावापेक्षा खाली गेल्याचे निदर्शनास येणे, कमी व अवकाळी पावसामुळे दाटलेली दुष्काळी छाया आणि किडारोगाच्या प्रकोपामुळे कापूस व सोयाबीनच्या उत्पादनात खुपच घट झाली असणे, केंद्र सरकारने कांद्याची किमान निर्यातमूल्य (एमईपी) थेट ८०० डॉलर प्रतिटन करण्याचा निर्णय घेतल्याने कांदा निर्यातीला खिळ बसल्याचे निदर्शनास येणे, राज्य शासनाने शेतकऱ्यांना २ ऐवजी ३ हेक्टरपर्यंत मदत केली असणे, एनडीआरएफ निकषाप्रमाणे केंद्र सरकारने ४० तालुके दुष्काळग्रस्त घोषित केले असून उर्वरित सर्व तालुक्यांची जबाबदारी राज्य शासनाने घेतली असणे, जे नुकसान झाले आहे त्यासह शेतकऱ्यांच्या यापुर्वीच्या देखील सर्व नुकसानीची भरपाई देण्यास सरकार कटीबद्ध असणे, पैनगंगा ते वैनगंगा जोडणी प्रकल्पास मान्यता देण्यात येणे, शासनाने केंद्राच्या निकषात न बसणाऱ्या १२०० मंडळांना दुष्काळसदृश जाहिर केले असणे, तसेच २० लाखांपेक्षा जास्त शेतकऱ्यांच्या खात्यात २५ टक्के अग्रीम राशी जमा केली असणे, शेतकऱ्यांना विविध प्रकारचे लाभ डीबीटीच्या माध्यमातून देण्यात येणे, राज्यात हळद उत्पादनात वाढ होत असल्याने हळद निर्यातीला प्रोत्साहन देण्याची आवश्यकता, आदर्श गाव योजनेत निवड झालेल्या गावांना दिल्या जाणाऱ्या निधीत हेक्टरी १० हजार रुपयांची वाढ झाली असणे, लोकसहभाग आणि जलसंधारणाच्या कामातून राज्यात व देशात ओळख निर्माण करणाऱ्या

आदर्श गाव राळेगणसिध्दी व हिवरे बाजार या गावांच्या धर्तीवर राज्यातील अन्य गावांचा विकास व्हावा याकरिता शासनाने आदर्श गाव योजना प्रकल्प व संकल्प समिती गठीत केली असणे, दुष्काळी भागातील गावे, गावकऱ्यांचा एकोपा व लोकसहभाग अधिक असलेल्या गावात जलसंधारण ग्रामविकासाची कामे करताना सप्तसुत्रीनुसार अंमलबजावणी करण्याचे शासनाचे धोरण असणे, रब्बी हंगामासंबंधी फळ पिक विमा योजनेत सहभागाबाबत कार्यवाही सुरु असणे, केळी पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना पिक विमा योजनेतून शेतकरी विमा संरक्षण देण्यात येणे, पिक विमा योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणाऱ्या शेतकऱ्यांकडून सातबारा उताऱ्यावर २०२३-२४ संबंधी केळी पिकांची नोंद नसल्यास स्वयंघोषणापत्रावर केळी लागवड केली आहे अशी घोषणा केल्यास त्याला पिक विमा योजनेत सहभागी करून घ्यावे म्हणून शासनाकडून बँकांना निदेश दिले असणे, विदर्भातील कृषी क्षेत्राचा फायदा व्हावा याकरिता कृषी महाविद्यालयाच्या जागेवर शासनाकडून कृषी तज्ञ डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या नावाने आंतरराष्ट्रीय कन्व्हेंशन सेंटर उभारण्याचा शासनाचा मानस असणे, राज्यातील शेतकरी केंद्रबिंदू मानून अवकाळी पावसामुळे नुकसानग्रस्त झालेल्या शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याची व राज्य सुजलाम सुफलाम करण्याची शासनाची भूमिका, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) **श्रीमती उमा खापरे**, सर्वश्री प्रविण दरेकर, रमेशदादा पाटील, **वि.प.स.** यांची **म.वि.प. नियम १७ अन्वये अल्पकालीन चर्चा —**

"तळवडे, पिंपरी-चिंचवड, पुणे येथील मे. राणा इंजिनियरिंग, ज्योतिबा नगर येथे स्प्रारकल कॅन्डल तयार करण्याच्या कारखान्यात दिनांक ८ डिसेंबर, २०२३ रोजी स्फोट होऊन ६ महिला कामगार मृत्यूमुखी पडल्याची व १० कामगार जखमी झाल्याची दुर्घटना घडणे, सदर घटनेच्या ठिकाणी दिनांक १ डिसेंबर, २०२३ रोजी लोकप्रतिनिधी यांनी सदर दुर्घटना घडलेल्या ठिकाणी समक्ष पाहणी केली असता ज्याठिकाणी दुर्घटना घडली तेथे कच्चे बांधकाम असलेल्या इमारती व एक शटर असलेल्या शेडमध्ये औद्योगिक कारखाना सुरु असल्याचे निदर्शनास येणे, सदर कारखान्यात शोभेच्या दारुपासून वाढदिवसाकरीता वापरण्यात येणारे स्प्रारकल कॅन्डल तयार करण्याचे काम सुरु असणे, सदर ठिकाणी व्यवसाय मालकाद्वारे नियुक्त महिला कामगार

काम करीत असणे, सदर व्यवसाय अवैध प्रकाराने असून परवानगी घेतलेली नसणे, सदर जागा ही रेड झोन मध्ये समाविष्ट असून तळवडे परिसरात साधारणपणे ३००० विविध प्रकारच्या आस्थापना कार्यरत असणे, स्पायकल कॅन्डल तयार करण्यासाठी Potassium Chlorate / Perchlorate, Stronium / Aluminium / Magnasium, Dextrin इत्यादी रसायने वापरल्याची शक्यता असणे, सदर जखमी व्यक्तीचे शासनाकडून ससून रुग्णालयात उपचार असून मृत्युमुखी पडलेल्या व्यक्ती मुख्यमंत्री सहायता निधीमार्फत ०५ लाख रुपये मदत जाहीर करण्यात आलेली असणे, उक्त दुर्घटनेच्या अनुषंगाने पिंपरी-चिंचवड पोलीस यांनी भारतीय दंड संहिता १९६० कायद्याअंतर्गत कलम ३०४ (२) २८५, २८६, ३३७, ३३८ आणि बारीपदार्थ अधिनियम, १८८४ (५) व ९ (ब) अन्वये गुन्हा दाखल करून घेतला असणे, सदर आगीची दुर्घटना घडली ते ठिकाण रेड झोनमध्ये समाविष्ट असणे, परंतु सदर महानगरपालिका क्षेत्रातील रेड झोनबाबत नागरीकांमध्ये संभ्रम असून नागरीकांकडे याची कोणतीही माहिती उपलब्ध नसणे, त्यामुळे पिंपरी- चिंचवड मनपा कार्यक्षेत्रातील रेड झोन हद्दीबाबत नकाशे व माहिती तात्काळ प्रसिद्ध करणेबाबत विभागीय आयुक्त, पुणे यांना दिनांक ०४ नोव्हेंबर, २०२२ रोजीच्या पत्रान्वये विशेष लक्ष घालून कार्यवाहीबाबत निर्देश दिलेले असणे, तसेच याबाबत निर्णय होणे गरजेचे असणे, अशा प्रकारच्या घातक रसायनाशी निगडीत असलेल्या उद्योगांचा परवाना कोणत्या कारणांसाठी आहे त्या सर्व विभागांच्या परवानग्या आहेत का याची तपासणी होऊन कार्यवाही होणे आवश्यक असणे, सदर औद्योगिक परिसरातील उद्योग व्यवसायांची तात्काळ माहिती संकलित करण्याबाबत तसेच पिंपरी चिंचवड औद्योगिक आस्थापनांचे अग्नी सुरक्षेच्या अनुषंगाने सर्वेक्षण सुरु करणे, औद्योगिक क्षेत्रात काम करणाऱ्या सर्व कामगारांसाठी सुरक्षत्माक उपाययोजना करण्यात यावी व औद्योगिक सुरक्षेबाबत कायदेशीर अंमलबजावणी करण्याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया, आणि उपाययोजना.

विधानसभेने संमत केल्याप्रमाणे — विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

"सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५० — महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) विधेयक, २०२३"

नऊ : (क) (मंगळवार, दिनांक १२ डिसेंबर, २०२३ व बुधवार, दिनांक १३ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव) —

श्री.प्रविण दरेकर, श्रीमती मनिषा कायंदे, सर्वश्री विक्रम काळे, सुरेश धस, प्रसाद लाड, विप्लव बाजोरिया, सतिश चव्हाण, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, किशोर दराडे, अमोल मिटकरी, चंद्रशेखर बावनकुळे, किरण सरनाईक, अनिकेत तटकरे, निरंजन डावखरे, प्रा.राम शिंदे, सर्वश्री श्रीकांत भारतीय, रमेशदादा पाटील, रामदास आंबटकर, श्रीमती उमा खापरे, श्री.प्रविण दटके, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव — (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यात मागील तीन महिने मराठा समाजाला आरक्षण देण्याचा मुद्दा आंदोलने, मोर्चे, अन्न सत्याग्रह इत्यादी माध्यमातून ऐरणीवर आला असणे, काही समाजकंटकांकडून आरक्षण मिळण्याकरिता जाळपोळ, दंगल इत्यादी माध्यमांचा वापर झाल्याचे निदर्शनास येणे, त्यापैकी काही गट मराठा समाजाला ओबीसीत समावेश न करता स्वतंत्र आरक्षण देण्याची मागणी करित असणे, तर काही गट मराठा समाजाला कुणबी ओबीसीचे दाखले द्यावेत म्हणून आग्रही असणे, यासोबतच राज्यातील ओबीसी जनमोर्चा, धनगर, व्हीजेएनटी, एसबीसी, बंजारा, मुस्लिम इत्यादी समाजही आरक्षणाच्या मागणीसाठी पुढे आल्याची बाब निदर्शनास येणे, कोळी व महादेव कोळी समाजाला अनुसूचित जमातीत आरक्षणाचा लाभ मिळण्याबाबत व तसे दाखले देण्याबाबत होत असलेली मागणी, महायुती शासनाच्या काळात मराठा समाजाला देण्यात आलेले आरक्षण परत मिळावे ही मराठा समाजाची अपेक्षा असणे, यासाठी क्युरेटिव्ह याचिकाही दाखल करण्यात आली असणे, न्यायमूर्ती भोसले समितीने सुचविलेल्या उपाययोजना हाती घेण्यात आल्या असणे, मराठा आरक्षण प्रश्नी सरकारला मार्गदर्शन करण्यासाठी उच्च न्यायालयाच्या तीन निवृत्त न्यायमूर्तींची

समिती निवृत्त न्यायमूर्ती श्री. शिंदे यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य शासनाने गठीत केली असणे, इतर मागास समाजाच्या आरक्षणाला धक्का न लावता मराठा समाजाला आरक्षण देण्याची शासनाची भूमिका असणे, केंद्र शासनाच्या विश्वकर्मा योजनेची सांगड घालत राज्यात त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करून बारा बलुतेदारांना लाभ मिळवून देण्याचे शासनाचे धोरण असणे, राज्यातील बारा जातींचा ओबीसी म्हणून महाराष्ट्राच्या सूचीत समावेश आहे, त्याच धर्तीवर केंद्राच्या सूचीत समावेश करण्यासाठी तसा प्रस्ताव राज्य शासनाकडून केंद्राकडे पाठविण्यात आला असणे, मराठा समाजाचा इम्पेरिकल डेटा गोळा करण्याचे काम युध्द पातळीवर सुरु असणे, निजामकालीन कुणबी समाजाच्या नोंदी तपासण्याचे काम युध्दपातळीवर सुरु असणे, सारथी, बार्ती, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ व महाज्योतीप्रमाणे इतर मागासवर्गाच्या ओबीसी महामंडळाला समान निधी देण्याचे आदेश अर्थ मंत्रालयाकडून काढण्यात येणे, बंजारा तांडे रस्त्यांना जोडण्यासाठी संत सेवालाल महाराज जोड रस्ते योजना, धनगर वस्त्या रस्त्यांना जोडण्यासाठी यशवंतराव होळकर जोड रस्ते योजना व इतर मागासवर्ग विमुक्त जाती 'अ' भटक्या जमाती 'ब', 'ड' व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना इंग्रजी माध्यमाच्या निवासी शाळांमध्ये शिक्षण देण्याची योजना राज्य शासनाकडून लागू करण्यात आली असणे, आरक्षण आंदोलनाकडे राजकीयदृष्ट्या न बघता सर्वच राजकीय पक्षांनी चर्चा विमर्षाच्या माध्यमातून आरक्षण प्रश्नी तोडगा काढण्याची आवश्यकता, अन्य आरक्षणाला हात न लावता मराठा समाजाला न्यायालयात टिकणारे आणि कायद्याच्या चौकटीतले आरक्षण देण्यासाठी शासन कटिबद्ध असणे, याबाबत करावयाची कार्यवाही व शासनाची भूमिका."

(ख) **सर्वश्री अंबादास दानवे**, सतेज उर्फ बंटी पाटील, एकनाथराव खडसे, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री शशिकांत शिंदे, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, कपिल पाटील, नरेंद्र दराडे, अभिजीत वंजारी, सचिन अहिर, राजेश राठोड, सुधाकर अडबाले, धीरज लिंगाडे, विलास पोतनीस, जयंत पाटील, किरण सरनाईक, डॉ.वजाहत मिर्झा, श्री.सुनिल शिंदे, डॉ.प्रज्ञा सातव, **वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव —**

"राज्यातील शासकीय व वैद्यकीय रुग्णालयांत अपुऱ्या सुविधा, औषधांचा तुटवडा, रुग्णालयावर असलेला रुग्णांचा अतिरिक्त भार व अपुरे मनुष्यबळ यामुळे आरोग्य खात्याचा उडालेला बोजवारा, नांदेड, छत्रपती

संभाजीनगर, नागपूर व कळवा (जि.ठाणे) येथील रुग्णालयात मोठ्याप्रमाणात रुग्णांचा झालेला मृत्यू, सर्व जिल्ह्यांमध्ये सुसज्ज अशी मल्टीस्पेशालिटी रुग्णालये उभारणे, ग्रामीण भागातील आरोग्य यंत्रणा मजबूत करण्याकरिता युद्धपातळीवर पाऊल टाकणे, आरोग्य खात्यावरील तरतूद दुप्पट करणे, प्रत्येक जिल्ह्यांमध्ये वैद्यकीय महाविद्यालय स्थापन करणे या निर्णयांची अंमलबजावणी झालेली नसणे, प्रत्यक्षात आरोग्य खात्याकडून यंत्रणा सुधारण्याकरिता वाढीव खर्चाची मागणी दरवर्षी अर्थसंकल्पापूर्वी वित्त विभागाकडे केली जाणे, परंतू निधीच्या तरतुदीत आरोग्य खात्याला दुय्यम वागणूक मिळत असणे, राज्यात विविध विभागाचे मंत्री तसेच अधिकाऱ्यांनी शासकीय कामांमध्ये हस्तक्षेप करून केलेली अनियमितता, तसेच शासकीय अधिकारी व कर्मचारी यांच्या बदलीमध्ये झालेला गैरव्यवहार, तसेच स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्येही मोठ्याप्रमाणात गैरव्यवहार होवूनही संबंधित अधिकारी कर्मचारी यांचेवर कारवाई केलेली नसणे, राज्यात २५ वर्षांखालील ४२ टक्के पदवीधर तरुण बेरोजगार असल्याचे अझीम प्रेमजी विद्यापिठाच्या अहवालातून निदर्शनास येणे, उक्त अहवालानुसार २५ वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या निराधार तरुणांमध्ये बेरोजगारीचे प्रमाण १३.५ टक्के असणे, सर्वाधिक बेरोजगार २५ ते २९ वयोगटातील असणे, शहरी व ग्रामीण महिलांमध्येही बेरोजगारीचे प्रमाण चिंताजनक असणे, त्यामुळे त्यांच्या उदरनिर्वाहाचा प्रश्न निर्माण होणे, राज्यात बी-बियाणे, कीटकनाशके, रासायनिक खते विक्रेत्यांमध्ये राज्य शासनाच्या प्रस्तावित विधेयकामुळे विक्रेत्यांवर होणार असणे, त्यामुळे उक्त विधेयकास विक्रेत्यांचा विरोध असणे, महाराष्ट्र वीज वितरण महामंडळाकडून होत असलेला भ्रष्टाचार व अनागोंदी कारभार यामुळे ग्राहकांना होत असलेला त्रास, शेतकऱ्यांना अनियमित वीज पुरवठा होत असल्याने पिकांचे होत असलेले नुकसान, राज्यात ६५००० स्मार्ट मीटर बसविण्यासाठी विविध जिल्ह्यांमध्ये जयपूर येथील कंपनीला २२२, २२, २२,२२२ इतक्या रकमेचे टेंडर देण्यात आलेले असणे, यामध्ये जुने मीटर हे नविन मीटर दाखवून केलेला भ्रष्टाचार, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

दहा : अर्धा-तास चर्चा — म.वि.प. नियम १२ अन्वये (बैठकीच्या शेवटी) —

(१) **सर्वश्री सुनिल शिंदे**, विलास पोतनीस, अॅड. अनिल परब, **वि.प.स.** पुढील सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"सद्यस्थितीत वेगवेगळ्या प्रकारच्या साथीच्या आजारांनी मुंबईकरांसह राज्यातील जनता त्रस्त झाली असणे, वैद्यकीय असहायतेचा गैरफायदा घेत मुंबईसह राज्यातील अनेक खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबमधून रुग्णांच्या तपासण्यांच्या नावाखाली मोठ्या प्रमाणावर लूट करण्यात येणे, आरोग्य विभागाने डॅंग्यूच्या तपासणीसाठी रुपये सहाशे व स्वाईन फ्ल्यूच्या तपासणीसाठी रुपये साडेतीन ते पाच हजार दर मर्यादा निश्चित केली असणे, राज्यातील खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून मनमानी पद्धतीने रुग्णांकडून पैसे घेण्यात येणे, डॅंग्यू व स्वाईन फ्ल्यू यांसारख्या आजारांची लागण झाल्यावर खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून त्यांची पिळवणूक करण्यात येणे, रक्त नमूने बरेच असल्यामुळे रुग्णांना तातडीने रक्त तपासणीचा अहवाल मिळण्याकरिता खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून अतिरिक्त पैसे आकारण्यात येणे, घरी रक्त तपासून देण्याच्या सुविधेकरिता पॅथॉलॉजी लॅबकडून दुप्पट आकारणी केली जाणे, खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून होत असलेली रुग्णांची आर्थिक पिळवणूक थांबविण्यासाठी दिनांक २८ सप्टेंबर, २०१६ रोजी सार्वजनिक आरोग्य विभागाने या तपासण्यांसाठी प्रत्येकी ६०० रुपयांपेक्षा जास्त शुल्क न आकारण्याचे निर्देश देणे, खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून सदरहू निर्देशांचे सर्रास होत असलेले उल्लंघन, डॅंग्यूची तपासणी वगळता अन्य तपासण्यांवर शासनाचे कोणतेही नियंत्रण नसणे, खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबमध्ये आरोग्य तपासणीचा दिवसेंदिवस वाढत चाललेला गैरकारभार रोखणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) **अॅड.अनिल परब**, सर्वश्री सुनिल शिंदे, आमश्या पाडवी, **वि.प.स.** पुढील सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामधील अधिक्षक अभियंता, कार्यकारी अभियंता यांनी विस्तारीत मुंबई नागरी पायाभूत प्रकल्प व बाह्यक्षेत्र रस्ते विकास योजना प्रकल्पांतर्गत होणाऱ्या रस्त्यांच्या व उड्डाणपुलांच्या कामांमधील प्रगती पथावर असलेल्या व पूर्ण झालेल्या रस्त्यांच्या कामात सबग्रेड लेयरची कामे केली नसणे, उड्डाणपुलांच्या प्रत्येक पाईल फाऊंडेशनच्या खोलीमध्ये ५ मिटर अधिकची खोली दाखवून अधिकाऱ्यांनी ठेकेदारांसोबत भागीदारी करून देयके मंजूर करणे, सदर अनियमिततेमुळे एकूण रुपये ६०० कोटी वा त्यापेक्षा अधिकचा गैरव्यवहार झाल्याचे निदर्शनास येणे, सदर

गैरव्यवहाराबाबत लोकप्रतिनिधींनी वारंवार शासनाकडे तसेच मा. आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यांचेकडे तक्रार केलेली असणे, सदर गैरव्यवहाराबाबत संबंधित अधिकाऱ्यांनी तक्रारदाराला ठेकेदाराकरवी धमकी दिलेली असणे, मा. प्रधान सचिव (न.वि.-२) यांनी सदर गैरव्यवहाराची चौकशी करून संबंधित अधिकाऱ्यांकडील कार्यभार काढून घेण्याची मागणी केली असणे, मा. आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यांनी सदर कामाची चौकशी आय. आय. टी. मुंबई यांचेमार्फत करण्याकरीता मान्यता देऊनही सदर कामांबाबत कोणतीही चौकशी वा कार्यवाही न होणे, माहे मे, २०२३ मध्ये तत्कालीन आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यांनी दक्षता विभागाच्या अहवालानुसार अधिक्षक अभियंता, कार्यकारी अभियंता व उप-अभियंता यांचेकडील वरील नमूद सर्व कामांचे अधिकार काढलेले असणे, परंतु दरम्यानच्या कालावधीत आयुक्तांची बदली झाल्यानंतर प्रमुख अभियांत्रिकी यांनी अवघ्या २० दिवसांत दिनांक १४ जून, २०२३ रोजी कार्यालयीन परिपत्रक क्र. १६१/६-२३ निर्गमित करून संबंधित अधिकाऱ्यांना पुन्हा कामे देऊन मा. मुख्यमंत्री व आयुक्त यांनी दिलेल्या आदेशांचे उल्लंघन करणे, आजपावेतो संबंधित दोषींवर कोणतीही कारवाई न होणे, सदर गैरव्यवहाराची चौकशी पूर्ण होईपर्यंत संबंधित दोषी अधिकारी यांच्याकडील कामांचे अधिकार काढून संबंधित प्रकरणी आढळून आलेल्या दोषींना त्वरित निलंबित करून कारवाई करण्याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन,
नागपूर,
दिनांक : १३ डिसेंबर, २०२३

जितेंद्र भोळे
सचिव (१) (कार्यभार),
महाराष्ट्र विधानपरिषद